

“Hər bir xalq yaratdıqlarına görə tarixə düşür. Hər bir tarixi şəxsiyyət də xidmətlərinə görə tanınır və dillər əzbəri olur. Azərbaycan xalqı da tarix boyu ədalətinə və tolerantlığına görə dünya xalqları içərisində böyük nüfuz qazanıb”. Bu sözləri SİA-ya açıqlamasında Milli Məclisin deputatı Anar İsgəndərov deyib. O bildirib ki, dünyanın qədim dövlətləri sırasında yer alan Manna, Albaniya, Atropatena öz müstəqilliklərini qorumaq üçün düşməne hər cür müqavimət göstərmiş və bu gün xalqımızın öyünməsi üçün şərəfli bir tarix miras qoymuşlar: “Orta əsrlərin Eldənizlər, Qaraqoyunlu, Ağqoyunlu və nəhayət, Səfəvilər dövləti Müsəlman Şərqi qüdrətli dövlətləri sırasında yer ala bildilər. Səfəvilər bir az da irəli gedərək imperiya yaratmağa nail oldular. Azərbaycan xalqı bu dövlətin yaradıcısı Şah İsmayıl Xətəini min illərdir ki, tariximizin qəhrəmanı kimi anır və müstəqilliyimiz dövründə onun şərəfinə abidələr ucaldır. Azərbaycan Xalq Cümhuriyyətinin qurucuları olan milli-demokratik ziyalılarımız Müsəlman Şərqi qüdrətli Respublikanın bünövrəsini qoyaraq tarixə düşdülər. 23 ay yaşayın bu dövlət 350 ilə imza atmağa müvəffəq oldu. 1920-ci ilin aprelindən sonra Azərbaycan müstəqil dövlət kimi yox, müttəfiq dövlət kimi fəaliyyət göstərdi. Hər bir müttəfiq respublika nəhəng Sovet dövlətindən yararlanmaq istəyirdi.

Bu daha çox müttəfiq respublikaya rəhbərlik edən şəxsin bacarığının əsası idi. Heydər Əliyev oğlu Əliyev 1969-cu il iyulun 14-dən Azərbaycana rəhbərlik etməyə başladı. Həmin ilin martında Mərkəzin tapşırığı ilə Azərbaycan Ali Soveti Rəyasət Heyəti dörd min kvadrat kilometr Azərbaycan torpağının Ermənistanı verilməsi haqqında qərar çıxardı. Heydər Əliyev hakimiyyəti dövründə bu qərarın icra olunmasına imkan vermədi. 1919-cu ildə əsas qoyulan Bakı Dövlət Universitetinin 50 illik yubileyi 1969-cu ildə keçirildi. Yubiley toplantısına rəhbərlik edən Heydər Əliyev öz nitqinə Azərbaycan dilində başladı. Bu o dövr üçün çox böyük siyasi hadisə idi. Heç kimin ağlına gəlmirdi ki, rus dilinin hökm sürdüyü bir dövrdə müttəfiq respublikanın Birincisi öz doğma dilində mürəzzəf edə bilər. Amma Heydər Əliyev bu çıxışı etdi və xalqın ürəyində özünə rəğbət qazandırdı. Azərbaycanı aqrar ölkədən sənaye-aqrar ölkəsinə çevirən Respublikanın Birincisi ölkədə hərbi məktəb yaratmaq üçün uzun illər mübarizə apardı və nəhayət 1971-ci ildə Cəmişid Naxçıvanski adına hərbi məktəbin yaradılmasına nail oldu. Azərbaycanda mükəmməl ziyalı ordusu yaratmaq üçün hər il minlərlə Azərbaycan gəncini ölkənin ən nüfuzlu ali məktəblərinə göndərməyə nail oldu. 1977-ci ildə SSRİ-nin növbəti Konstitusiyası qəbul edildi. Məqsəd ondan ibarət idi ki, müttəfiq dövlətlər milli dil məsələsində ısrar etməsinlər. Heydər Əliyev Mərkəzin bütün təzyiqlərinə baxmayaraq, 1978-ci il Konstitusiyasında Azərbaycan dilinin dövlət dili kimi təsbit olunmasına nail oldu. Heydər Əliyev qədər Azərbaycan xalqının milli serveri olan neft və qaz qonşu respublikalara onların sərvəti kimi verilmirdi. Heydər Əliyev Mərkəzin bu siyasətini müəyyən qədər respublikanın xeyrinə dəyişməyə nail oldu. Heydər Əliyev qədər hərbi xidmətə çağırılan azərbaycanlı gənclərin demək olar ki, əksəriyyəti tikinti batalyonlarına göndərilirdi. Heydər Əli-

“Qurtuluş Günü Azərbaycan xalqının müqəddəratını həll edən hadisə oldu”

yev bu sahədə də dönüş yarada bildi. Azərbaycanlı gənclər də müasir silahlarla təhiz edilən hərbi hissələrdə xidmət etməyə başladılar. Azərbaycan neftinin gələcək taleyini uzaqgörən siyasəti ilə müəyyən edən Heydər Əliyev Dərin Özüllər zavodunun tikilməsinə nail oldu. Azərbaycan yenidən öz dövlət müstəqilliyini bərpa etdikdən sonra Heydər Əliyevin bu sahədə uzaqgörən siyasətinə heyran olmamaq olmur. Azərbaycanı uğurlu və bacarıqlı siyasəti ilə müttəfiq respublikalar arasında birincilərdən edən Heydər Əliyev Sovet dövlətinin idarəçiliyində də böyük xidmətləri olmuşdur. Heydər Əliyev yeganə türk-müsəlmandır ki, 70 ildən çox fəaliyyət göstərən bu dövləti idarə edənlərdən biri oldu. Əgər imkan versəydilər, bu dövləti idarə edən birinci şəxs də ola bilərdi. Sovet dövlətinin süqutundan sonra Heydər Əliyev Moskvada yox, Azərbaycanda öz xalqının yanında olmaq istəyirdi. 1990-cı il 20 yanvar qırğını göstərdi ki, Azərbaycan xalqı köməksiz vəziyyətdədir. Xalqın tələbi ilə hakimiyyətin istəyi üst-üstə düşmürdü.

Düşmənin tərəf öz həvadarlarının gücündən istifadə edərək Azərbaycanın tarixi torpaqlarına sahib olmaq istəyirdi. Hakimiyyət bunları fikirləşə bilmir, Heydər Əliyevin Azərbaycana dönüşünü əngəlləmək üçün planlar hazırlayırdı. Azərbaycandan uzaq düşən Naxçıvan ağır blokada həyatı yaşamaqda idi. Heydər Əliyev Naxçıvanın harayına çatdı, bütün çətinliklərə sinə gərərək, bölgəni işğal təhlükəsindən qurtara bildi. Muxtar respublikanın əhalisini inandırmağa bildi ki, Naxçıvanın bir qarış torpağını düşməne güzəştə getməyəcək. Bakıda hakimiyyət uğrunda mübarizə qızıışan vaxtda Heydər Əliyev Azərbaycan Xalq Cümhuriyyətinin dövlət rəmlərinin bərpası haqqında Naxçıvan Ali Məclisinin qərarını qəbul etdi, sovet sosialist ifadəsindən imtina etdi. 1991-ci ilin oktyabrında dövlət müstəqilliyinin bərpası haqqında qəbul edilən Kon-

stitusiya Aktı 1993-cü ilin yayında çətin günlərini yaşayırdı. Düşmənin Şuşanı, Laçını, Kəlbəcəri işğal etdi, Qarabağ və ətraf rayonlar üçün böyük təhlükə yarandı. 20 yanvar qırğınının mahiyyətini dünyaya çatdırmamış, Xocalı soyqırımını yaşamağa məcbur edildik. Vətəndaş müharibəsinin ilk şərtləri Azərbaycanı təhdid etməyə başladı. Hakimiyyət hərbi qüvvələri ölkəni parçalamaq və işğal təhlükəsi ilə üz-üzə qoydular. Hamı, hətta siyasi hakimiyyət də ümidini Naxçıvana bağlayır və nəcəti Heydər Əliyevin Bakıya dönüşündə gördü. Heydər Əliyev xalqın təkidli tələbi ilə Azərbaycanı parçalanmaq və yox olmaq təhlükəsindən qurtarmaq üçün Bakıya gəldi. Düşmənin yeni torpaqlar işğal edə bilməsin deyərək, Azərbaycan Xalq Cümhuriyyətinin acı taleyini yaşamamaq üçün güclü dövlət başçısına, cəsarətli Ali Baş Komandana ehtiyac var idi. 1990-cı ildə Naxçıvanda yenidən qaldırılan və bütün Azərbaycanı şərəf gətirən üç rəngli bayrağı əbədi etmək üçün Heydər Əliyevə hava və su qədər ehtiyac var idi. Heydər Əliyev xalqın köməyinə gəlməli idi və gəldi. İllərlə rəhbərlik etdiyi xalqının ən çətin günlərində onun yanında oldu. Heç bir təhlükə və heç bir təhdid onu yolumdan döndərə bilmədi. Heydər Əliyev parçalanmaq təhlükəsi ilə üz-üzə dayanan dövlətimizin başına keçdi və bu yolda əngəl olan bütün qüvvələri öz zəngin təcrübəsi və bacarığı ilə aradan qaldırdı. Heydər Əliyev həyatına təhlükə altına ataraq Gəncədə dövlətə asilik edən qüvvələrlə görüşdü. Dövlət müstəqilliyinə xələl gəlməmək üçün bütün qüvvələri əmin-amanlığa dəvət etdi və çətinliklə də olsa buna nail oldu. Heydər Əliyev 15 iyun gələn yolu xilas etdiyi kimi, 15 iyundan sonra da şərəfli bir tarixin əsasını qoydu. Ölkədə daxili sabitliyə nail oldu, dövlət çevrilişlərə cəhdləri zərərsizləşdirdi, təcavüzkar Ermənistanla atəşkəsə nail oldu. Türk-müsəlman dünyasının heç bir uğuruna sevinməyən Qərb Ermənistanın Azərbay-

cana təcavüzünə haqq qazandırır və Qarabağın işğalına hər cür yardım göstərirdi. Heydər Əliyev Ermənistanın təcavüzkar dövlət olmasını və BMT Təhlükəsizlik Şurasının qətnamələrinin yerinə yetirilməsi üçün bütün qapıları döyüdü və dünyanın diqqətini Qarabağ probleminə cəlb etdi. Ermənistanın təcavüzünə haqq qazandıran xeyli dövləti neytrallaşdırmağa bildi, Qarabağın tarixi Azərbaycan torpağı olması haqqında mövcud mənbələrin dövrüyyəyə cəlb olunmasına və dünya dillərinə çevrilməsinə nail oldu. Heydər Əliyev Bakı neftini dünya bazarına çıxarmaq üçün yollar axtarırdı. Bu məsələdə Azərbaycana yardım Qərb şirkətləri tərəfindən göstərilə bilərdi. Çünki Rusiya iqtisadi cəhətdən zəif, neftin dənizdən müasir üsullarla çıxarılmasına hazır deyildi. Qərb dövlətləri də müharibə girdabına salınan Azərbaycana investisiya qoymaq fikrində deyildi. Amma Heydər Əliyev qərb şirkətləri ilə aparılan danışıqlarda böyük qələbəyə imza atdı. Birincisi, Xəzər dənizindən neftin çıxarılmasına, ikincisi çıxarılan neftin Gürcüstanın üstündən Türkiyəyə çatdırılmasına dair razılığa nail oldu.

Beləliklə, “Əsrin müqaviləsi”ni imzalamaqla Heydər Əliyev Qərbin himayəsini qazandı, Xəzər dənizində neftin çıxarılmasına küllü miqdarda sərmayə qoyan qərb şirkətləri Heydər Əliyevin təmsilində Azərbaycanın möhkəm yapışdılar. Bu, Heydər Əliyev siyasətinin uzaqgörənliyi idi. Heydər Əliyev Azərbaycanı təhdidlərdən qorumaq üçün Müstəqil Dövlətlər Birliyinə üzv qəbul olunmasına razılıq verdi. Çünki Azərbaycanın müstəqilliyinə qarşı təhlükə hələ sovuşmamışdı. Azərbaycanın daxilində bəzi siyasi qüvvələr xaricdən müdaxilə üçün yollar axtarırdı və dövlət çevrilişlərinə cəhd edirdilər. Lakin Heydər Əliyevin dövlətçilik təcrübəsi, qətiyyəti və Azərbaycan xalqının onun ətrafında birləşməsi düşmənin qüvvələrini məğlub etdi. 1990-cı il 20 yanvar və Xocalı soyqırımına siyasi qiymət verməyə,

31 Martın azərbaycanlıların soyqırımı günü kimi təsbit olunmasına, azərbaycanlıların Ermənistan SSR-dən deportasiya olunması haqqında fərmanların verilməsi Heydər Əliyevin adı ilə bağlıdır. Heydər Əliyev düşməne qarşı mübarizə üçün tarixi sənədlərə müraciət etməyə üstünlük verdi. İxtisasca tarixçi olan Heydər Əliyev ermənilərin tarix boyu azərbaycanlı əhaliyə qarşı törətdiyi soyqırımları arxiv sənədləri əsasında dövrüyyəyə cəlb etdi. Bu istiqamətdə çoxsaylı əsərlərin yazılmasına və xarici dillərə tərcümə olunmasına nail oldu. Erməni məkrini və qəddarlığını dünyaya bəyan etmək üçün 1948-1953-cü illərdə Qərbi Azərbaycanda azərbaycanlı əhalinin başına dövlət səviyyəsində gətirilən müsibətlər işıq üzü görməyə başladı. Heydər Əliyev Azərbaycanda ölüm hökmünün və senzuranın ləğv edilməsinə, ATƏT-in Lissabon Sammitində bu beynəlxalq təşkilatın 54 üzvündən 53-nün (Ermənistan başqa) Dağlıq Qarabağ probleminin həllində Azərbaycanın milli maraqlarına uyğun prinsiplərin açıq şəkildə müdafiə olunmasına, Azərbaycanın Avropa Parlament Şurasına üzv qəbul olunmasına, müstəqil dövlətin ilk Konstitusiyasının yaradılmasına və ilk parlament seçkilərinin keçirilməsinə, Aqrar islahat həyata keçirməklə torpaqların təmənnasız olaraq kəndlilərə verilməsinə, qonşu dövlətlər, o cümlədən dünyanın nüfuzlu dövlətləri ilə balanslaşdırılmış siyasətin həyata keçirilməsinə, dünyanın, o cümlədən BMT-nin ali tribunasında Ermənistanın Azərbaycanı qarşı təcavüzkar siyasətinin ifşa olunmasına, Ordu quruculuğu sahəsində uğurlar qazanmaq və düşməni torpaqlarımızdan çıxarmaq üçün ali hərbi məktəblərin yaradılmasına nail oldu. Heydər Əliyev Azərbaycançılıq ideologiyasının və “Bir millət, iki dövlət” konsepsiyasının həyata vəsiqə almasına, Azərbaycanın müstəqilliyini əbədi etmək üçün bütün gücünü və bacarığını bu işə yönəltməyə nail oldu. Heydər Əliyev dönə-dönə qeyd edirdi ki, tarix boyu Azərbaycan çoxmillətli olub. Bu xalqların xoşbəxtliyi ordadır ki, onlar hər zaman Azərbaycan uğrunda mübarizədə bir olublar. Dil və din fərqi onları bir-birindən ayırmayıb, ən çətin günlərdə bir-birinə həyan olublar. Azərbaycançılıq düşüncəsi əsrlər boyu bu torpaqda yaşayan xalqları bir ideya ətrafında birləşməyə müvəffəq olub. Heydər Əliyev bu ideyanı hakim ideologiya səviyyəsinə qaldırmağa müvəffəq oldu. 44 günlük Vətən Müharibəsində Azərbaycan xalqı Ali Baş Komandan ətrafında dəmir yumruq kimi birləşərək düşməni darmadağın etdi, torpaqlarımızı işğaldan azad etdi. Heydər Əliyev türk dünyasının birləşməsi üçün əlindən gələni etdi. Əslində “bir millət, iki dövlət” konsepsiyası bütün türk dünyasının birləşməsinə xidmət edən bir çağırış idi. Qərbin ədalətsiz siyasətinə qarşı türk dünyasının birləşməsinə və dünyanın mizan-tərəzinə rəhbərlik etməyinə ehtiyac var. Bünövrəsi Heydər Əliyev tərəfindən qoyulan bu siyasət Azərbaycanın dövlət başçısı İlham Əliyev tərəfindən uğurla davam etdirilir.

Müstəqil Azərbaycan dövlətinin qurucusu Heydər Əliyev xalqımızın xoşbəxt gələcəyi üçün mümkün olanları etdi. 15 iyundan başlayan çağdaş tariximiz xalqımızı qalib xalqların cərgəsinə daxil etdi. Qurtuluş Günü Azərbaycan xalqının müqəddəratını həll edən hadisə oldu” - deyərək, əlavə edib.

Söylü Ağazadə